

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Risikofylt lek – en gevinst for livet

Hva er personalets oppfatning av risikofylt lek og dens betydning for barn?

Bacheloroppgave

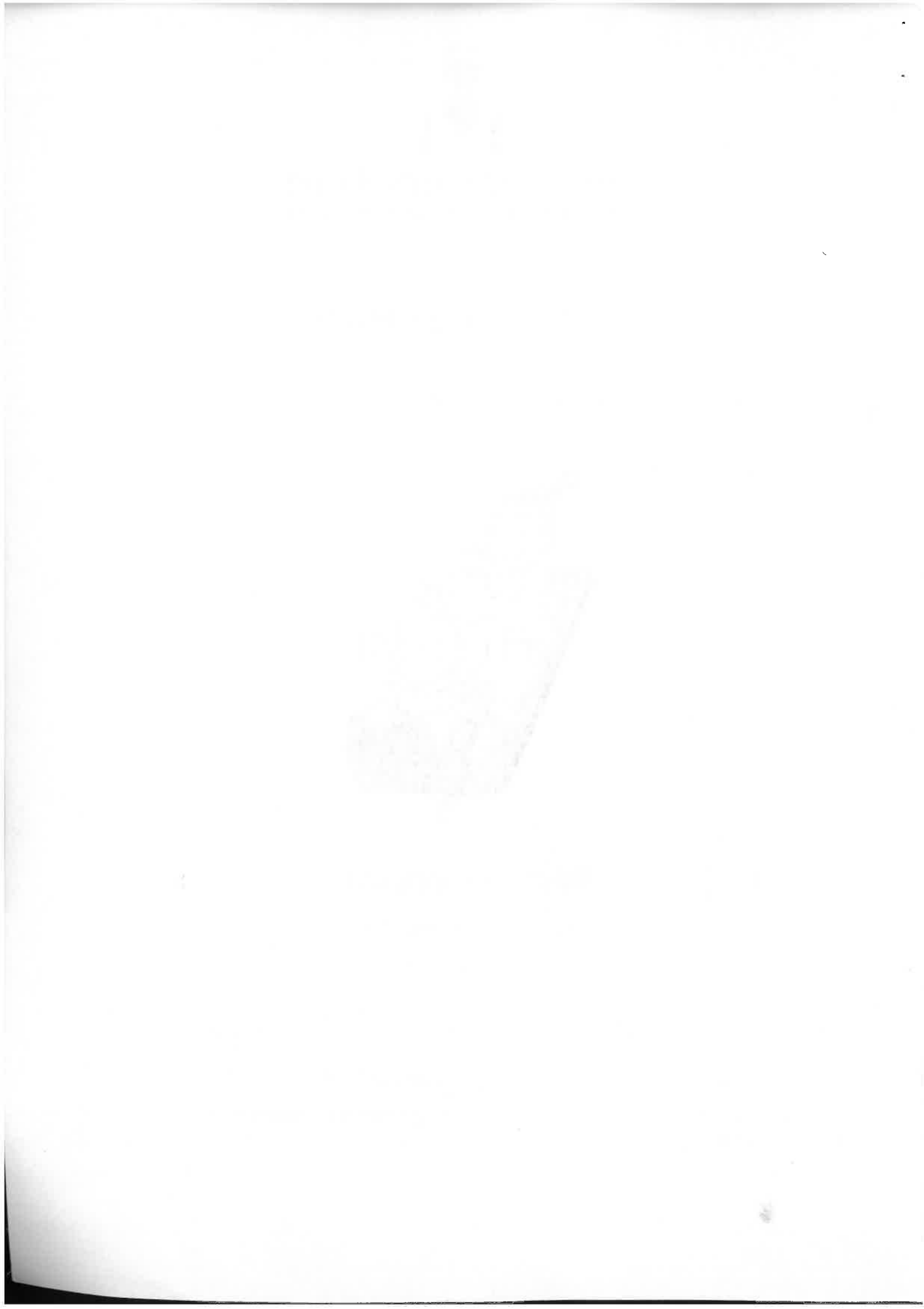
av Line Mari Svensli

Kandidatnummer: 227

Emnekode: BAC - H002

Fysisk fostring fordypning 2014

Veiledere: Olav B. Lysklett og Trude Kristiansen

Innholdsliste

1 Innledning	s. 2
2 Teori	s. 3
2.1 Hva er risikofylt lek?	s. 3
2.2 Risikofylt leks betydning	s. 4
2.2.1 Fysisk utvikling	s. 5
2.2.2 Sosial utvikling	s. 5
2.3 Personalets rolle og tilrettelegging	s. 6
2.4 Kjønnsforskjeller	s. 8
3 Metode	s. 9
3.1 Hva er metode?	s. 9
3.2 Kvalitativt intervju	s. 9
3.3 Valg av metode	s. 10
3.4 Utvalg	s. 10
3.5 Prosedyre	s. 11
3.6 Metodekritikk	s. 12
4 Presentasjon av funn	s. 13
4.1 Personalets oppfatning av risikofylt lek	s. 13
4.2 Personalets rolle og tilrettelegging	s. 13
4.3 Risikofylt leks betydning for barn	s. 14
4.4 Kjønnsforskjeller	s. 15
4.5 Lek fra egen barndom	s. 16
5 Drøfting	s. 16
5.1 Risikofylt lek – hva er det?	s. 16
5.2 Personalets holdninger til risikofylt lek	s. 17
5.3 Personalets rolle og tilrettelegging	s. 20
5.4 Risikofylt leks betydning	s. 21
5.4.1 Den fysiske utviklingen	s. 22
5.4.2 Den sosiale utviklingen	s. 23
6 Oppsummering og avslutning	s. 25
7 Litteraturliste	s. 26
Vedlegg: Intervjuguide	

1. Innledning

I denne bacheloroppgaven skal jeg ta for meg et tema som er valgt ut fra fordypningsfaget fysisk fostring. Jeg bestemte meg tidlig for at jeg ville forske nærmere på risikofylt lek i barnehagen. Dette er et aktuelt tema som får en del oppmerksomhet i media, både her til lands og i utlandet. Mye av årsaken er på grunn av fokuset på sikkerhet og overbeskyttende voksne, og hvordan dette påvirker barn. Dette har Ellen Beate Sandseter forsket mye på, og hun har også vært en del i media i forhold til dette, og mye av hennes aktuelle teori kommer jeg til å bruke i oppgaven min. Det er også personlige grunner bak dette valget, det første er fordi at jeg var veldig glad i denne type lek selv som barn, og mye av aktivitetene fra min barndom var preget av en viss risiko. Dette ser jeg tilbake på med en glede, og jeg tenker tilbake på alle de flotte klatretrærne og den flotte leken vi hadde i og rundt dem. Tenker også på hvor gøy det var å skli på isen på bekken. Jeg ønsker at barn i dag også skal få oppleve lignede, og se tilbake til egen barndom å glede seg over at de ikke bare fikk spille på iPad'n, men også klatre i trær. For det andre var jeg nysgjerrig på hva ansatte i barnehagen tenkte om risikofylt lek. Er dette noe de også tenker på? Kjenner de til begrepet? For det tredje mener jeg at dette er viktig del av barns utvikling, siden det ofte er mye bevegelse og allsidighet i denne type lek. Siden jeg interesserer meg for dette temaet ønsket jeg å skaffe meg mer kunnskap og informasjon rundt dette.

Min første problemstilling var utgangspunkt i noe jeg undret meg litt over, i tillegg til å se nærmere på hva personalet tenkte om risikofylt lek, ville jeg også høre om de mente det var kjønnsforskjeller i denne type lek. For å belyse problemstillingen min og få innblikk i ansattes erfaringer og meninger om risikofylt lek, valgte jeg å intervju fire ansatte i to barnehager, en pedagogisk leder og en assistent i hver. Etter at intervjuene var gjennomført, valgte jeg å skifte fokuset fra kjønnsforskjeller til hvilken betydning risikofylt lek har for barns utvikling og senere i livet. Jeg følte at dette var noe alle intervjupersonene snakket mye om under intervjuene. Det er også noe jeg kan lære mer av og dra nytte av senere. Problemstillingen min ble da formulert slik:

Hva er personalets oppfatning av risikofylt lek og dens betydning for barn?

Jeg kommer fortsatt til å ta med om kjønnsforskjeller i drøftingen min, da dette henger sammen med hvordan helhetsinntrykket intervjupersonene hadde om risikofylt lek i barnehagen.

Litt om oppgavens oppbygging; den starter med en teoridel, hvor jeg presentere temaet med teori som er relevant for problemstillingen, og de temaene som blir berørte. Deretter en metodedel, hvor jeg sier noe om hva metode er, hvilken metode jeg benyttet meg av, og hvordan jeg har jobbet meg fram i denne oppgaven. Etter metode kommer en presentasjon av min funn, disse er delt opp i deler som er baserte på spørsmål og svar fra intervjuene. Jeg går deretter over til drøftingen, hvor jeg drøfter funnene opp mot teorien. Denne delen er også delt i deler etter spørsmålene i problemstillingen. Til slutt kommer jeg med avslutningen, hvor jeg har en liten oppsummer og hva jeg har lært i denne prosessen.

2. Teori

2.1. Hva er risikofylt lek?

Risikofylt lek er i følge Sandseter (2010c, s.164) en «fysisk lek som gir spennende opplevelser av skrekkblandet fryd for barnet, men som samtidig innebærer at barna løper en risiko for skade eller andre negative opplevelser.» Barn søker aktivt den risikofylte leken (Sandseter, 2010a, s178), og den gir en helt spesiell kroppslig opplevelse, og mange barn beskriver det som et deilig sug i magen, det kiler i magen (Sandseter, 2010c, s.165). Sandseter (2010a, s.180) sier at det er en type lek som skjer mest utendørs, og etter barns egne ønsker, i deres «frilek». Etter å ha forsket på dette har hun valgt å dele risikofylt lek inn i kategorier som beskriver hvordan barna engasjerer seg i denne type lek:

1. Leker med stor *høyde* – fare for skade ved fall, for eksempel klatring (i alle slags former), hopping fra høyder, henge/ slenge i høyder, balansere i høyde.
2. Leker med stor *fart* – ukontrollert fart og tempo der man kan treffe noe (eller andre), for eksempel sykling i høy fart, aking (vinter), rutsjing, springing (ukontrollert).
3. Leker med *farlige redskaper* – som kan medføre skade, for eksempel øks, sag, kniv, hammer, tau
4. Leker nær *farlige elementer* – der man kan falle i eller inn i noe, for eksempel vann/sjø, bål, stup.
5. Leker som innebærer *kamp* – der barna kan skade hverandre, for eksempel bryting, slåssing, fekting med store stokker eller lignende.
6. Leker der barna kan *forsvinne/ gå seg bort* – for eksempel i tilfeller der barna er uten oppsyn og ikke har «gjerder», for eksempel i skog og lignende.
(Sandseter, 2010a, s.180-181).

Poenget med risikofylt lek er at barna skal få balansere og kjenne på to følelser samtidig, den intense spenningen og ren frykt (Sandseter, 2010a, s.182). I risikofylt lek får barna strekke seg litt lenger, og forsøke seg på noe de kanskje i utgangspunktet ikke tørr. Å få en følelse av at det er artig og spennende på samme tid, samtidig som det er en mulighet for fare i leken (Sandseter, 2010b, s.54). I følge Sandseter (2010b, s.53-55) søker barn spenning- og risikofylt lek for å oppleve spesielle kroppslige opplevelser som glede, frykt, mestring og grensesprenging. Det som vipper på grensen til ren frykt og ender med en deilig følelse i belønning.

2.2. Risikofylt leks betydning

Det er gjennom leken at barn skaffer seg erfaringer og gjør seg kjent med det i rundt seg. I tillegg blir de bedre kjent med seg selv, og utvikler tillit og respekt til seg selv og hvilke utfordringer de er i stand til å mestre. I leken kan barn få en unik mulighet til å teste ut ting de mangler forståelse og innsikt for, på en uforpliktet måte (Lillemyr, 2011, s.32-33). I Kunnskapsdepartementets (KD) Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2011, s.16) står det at det skal legges til rette slik at barna får oppleve lek både som egenverdi og som et grunnlag for allsidig læring. Alle barn søker på en naturlig måte gjennom å leke, prøve, erfare og bli kjent med hvilke muligheter og begrensinger egen kropp har, ofte da med den risikofylt leken. Denne type fysisk lek bør ikke undertrykkes eller begrenses, mener Sandseter (2010b, s.54-58), siden den er viktig i hvordan barn tilnærmer seg selv og verden rundt seg. Den måten barn nærmer seg risikofylt lek på er en progressiv måte (Aldis, 1975; Readdick og Park, 1998; i Sandseter, 2010b, s.57). Det vil si at steg for steg øker de nivået på utfordringen, og utfordringen er tilpasset barnets eget funksjonsnivå og mot. Dette passer inn i Csikszentmihalyis (1977; i Sandseter, 2010b, s.57) flytsone – teori for mestring og læring, hvor barnet søker nye utfordringer som er passe store ut fra en balanse mellom kompetanse og nye utfordringer. Da lærer barnet hele tiden å mestre noe nytt, og det skjer i en sone der utfordringene hverken blir for lette eller for vanskelige. Er det for enkle utfordringer kan det føre til kjedsomhet, og er utfordringene for store kan det føre til stress hos vedkommende. Det er også i flytsonen det beste stedet er for å oppleve mestring. I risikofylt lek handler det også om mestring, men da som risikomestring. Risikomestring er nært knyttet til risikopersepsjon, som er hvordan man oppfatter og vurderer risiko, og gjennom erfaringer med risikofylt situasjoner vil man få et mer realistisk inntrykk av risikoen i en situasjon. Da vil man være bedre rustet til å velge reaksjoner og handlinger som er hensiktsmessige for å mestre risikoen. Barn bør få muligheten til å søke risiko og spenning i leken, slik at da er sjansen større for at de utvikler en reel risikopersepsjon og blir god på risikomestring (Sandseter 2010a, s.188). Erfaringer med risikomestring gir barn bedre grunnlag for å gjøre realistiske risikovurderinger, siden de har

opplevd lignende tidligere. Å få teste sine fysiske grenser, er med på å øke disse ferdighetene (Sandseter, 2010b, s.57).

2.2.1. Fysisk betydning

Noe av det som er positivt med risikofylt lek er at barn får teste grensene sine, og at de stadig får mestre nye utfordringer. På denne måten utvikler de seg til å bli rustet nok for å kunne mestre å takle samfunnet de lever i, både her og nå, og i framtiden (Sandseter, 2010a, s.183). Det er av avgjørende betydning for hvordan barn mestrer risiko i framtiden, at de får en sterk, smidig og koordinert kropp, samt at de får erfaringer som gir den en mental styrke når de møter risikofylte situasjoner og hvordan de skal håndtere dem gjennom leken i barndommen (Sandseter 2010a, s.187). Barnehagen skal i følge Rammeplanen (KD, 2011, s.41) bidra til at barn får videreutvikle rytme, kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk ved å arbeid med fagområdet kropp, bevegelse og helse. Sandseter (2010a, s.184) sier at barn leker seg til kroppsbevissthet ved å leke fysisk motoriske leker. De blir sterkere i kroppen og får en bedre kontroll over egen kropps muligheter og begrensinger, dette gjelder både i vanlige og risikofylte situasjoner. Sandseter (2010a, 184) viser til forskning at de barna som leker mye ute i naturen, eller i andre utfordrende og uforutsigbare lekemiljøer, har bedre koordineringsevner. I følge Fjørtoft (2010, s.128) er lek og aktivitet ute i naturen en positiv ting for barns motoriske utvikling. Barna får bevege seg mer fritt, noe som kan føre til mindre konflikter, og det er større og flere muligheter til å utforske, de blir også mer kreative.

2.2.2. Sosial betydning

«Sosial kompetanse utvikles kontinuerlig gjennom handlinger og opplevelser.» (KD, 2011, s.34) I følge Sandseter (2010a, s.185) er det også sosiale gevinster i den risikofylte leken til barn, som kan være med å bidra til en god og positiv sosial utvikling. Den ene årsaken til dette er fordi barn samarbeider hele tiden i leken, de løser utfordringer som er vanskelige sammen. Hjelper hverandre opp i et tre, eller disser i seg fart sammen o.l. De fordeler ansvaret for hvem som gjør hva, og de må finne ut hva de må gjøre for å oppnå målet. Gjennom å leke sammen på denne måten, lærer barn seg viktige prinsipper om samarbeid og fellesskap (Sandseter, 2010a, s.185). Breivik (2001, s.14) mener også at den fysiske aktive leken kan føre med seg positive erfaringer i barns sosiale læring. Han sier blant annet at barn tilegner seg kunnskap om demokrati og avgjørelsesprosesser, siden de kan velge lag og bestemme regler i leken. Det er derfor viktig at de voksne er varsomme i barns lek, og passe på at leken ikke blir for voksenstyrt. Dersom den blir for styrt av voksne kan det føre til at barn blir dårligere til å aktivere seg selv, og aktivitetsnivået

vil synke. Lillemyr (2011, s.48) støtter dette med å si at voksne bør være forsiktige når de skal forholde seg til barns lek, siden den er så dyrebar for dem.

En annen årsak som gjør at barn stimulerer den sosiale utviklingen i risikofylt lek er kampeken eller lekeslåsingen (Sandseter, 2010a, s.185). Her får barna prøve å erfare og mestre de sosiale mellommenneskelige forhold, som betydningen av sosiale signaler, tilknytning til jevnaldrende, og hvordan de skal brukes i virkelige sosiale situasjoner (Humphreys & Smith 1987, Pellegrini & Smith 1998 i: Sandseter, 2010a, s.185). Smith (1982 i: Sandseter, 2010a, s.185) legger til at de får en trening i sosiale ferdigheter som å forhandle, manipulere og lede. Ved å bytte på hvem som har makten og overtaket. Kampeker er også en positiv trening for å regulere aggressiv atferd, den kan bidra til at et barn lærer å regulere egen aggresjon, i tillegg lære seg å tolke andre barns signaler om aggresjon. (Boulton & Smith 1994, 1996, Dodge mfl. 1990 i: Sandseter, 2010a, s.185). Sandseter (2010a, s.185) mener at barn som ikke får tilstrekkelig erfaring med å regulere aggresjon, kan komme inn i en negativ spiral hvor de sender ut feil signaler til lekekameratene, som kan oppfatt dette barnet som aggressivt i stedet for lekende. Dette kan føre til ytterligere aggresjon og frustrasjon hos vedkommende. Sandseter viser til forskning som sier at dersom barn ikke lærer å håndtere aggresjonen, vil den aggressive atferden vedvare i ungdomstiden. Det er flere ansatte som tolker denne leken som voldsom og at det er stor fare for skader, men det er også positive sider ved å la barn få måle kreftene sine opp mot hverandre i kampeker som de bør se. Andre sider ved risikofylt lek som er positivt for barns sosiale /psykiske utvikling, er at de gjennom denne leken kan tilnærme seg og lære å ikke være redd og angstfull på en naturlig måte (Sandseter, 2010a, s.186).

2.3. Personalets rolle og tilrettelegging

Risikofylt lek et område som ikke er blitt forsket så mye på, men at det i senere tid er et mye diskutert tema i media i forhold til barns sikkerhet. Konsekvenser som kommer på grunn av sikkerhetsfokus, er at risikofylt lek gradvis blir mer begrenset (Sandseter, 2010a, s.180) Å anerkjenne betydningen av den risikofylte leken og hvor viktig rolle den har for barns generelle utvikling, opplevelser og erfaringer, mener Rammeplanen (KD, 2011, s. 41-42) er en viktig del av personalets arbeid med barn. Det ikke bare er barns risikopersepsjon som avgjør hvilken grad de utfolder seg i risikofylt lek i barnehagen, men også at personalets risikopersepsjon er avgjørende. Det er ofte personalets egen oppfatning av hva som er farlig som setter begrensninger for barnas risikofylt lek i barnehagen. De tenker først og fremst på sikkerheten rundt barns lek, og ikke at den blir begrenset (Sandseter, 2010a, s.188). Rammeplanen (KD, 2011, s.33) mener det er av stor

betydning for barns læring i hvordan de blir møtt av voksne, uttrykk via kropp, språk, følelser og sosiale relasjoner kan være påvirkende. Sandseter (2010a, s.192) mener at holdningene og praksisen til personalet i barnehagen er den viktigste forutsetningen for at barn skal få muligheten til å prøve seg på utfordringer og mestre risikofylte situasjoner i leken. Dette kan for eksempel være bekymring for skader. I tillegg mener Sandseter (2010a, s.193) at personalet tenker over egne grenser for hva de mener er akseptabel risiko, og sammen sette felles grenser, og hva disse begrensningene har å si for barns utvikling. Er det også viktig å involvere foreldrene i hva de mener er akseptabelt både når det gjelder grenser, risiko og skader. En felles forståelse mellom personalet og foreldrene er viktig for barns helhetlige utvikling og risikostyring.

I følge Rammeplanen (KD, 2011, s.22) skal barnehagen utforme det fysiske miljøet på en slik måte at alle barn, uansett utfordringer, får best mulig mulighet for lek og utvikling. Hvordan lekeområdet er utformet har stor betydning for at barn skal kunne møte utfordringer og risikoer i aktiviteter og lek. Måten et lekeområde er utformet på sier noe om hvilke leker og aktiviteter som barna kan leke med, men det er individuelle forskjeller blant barna. Det er derfor viktig å legge til rett for at de kan ta med barna utenfor barnehagens inngjerde område, å få leke i andre lekemiljøer, hvor det beste alternativet er de naturlige lekemiljøene. Fordi naturen er mer allsidig og gir bedre utfordringer til barn på alle nivåer av ferdigheter, og gjør dem bedre rustet i møtet med risikosituasjoner (Sandseter, 2010a, s.194).

I følge Sandseter (2010a, s.194) er det mest fornuftige å lage seg en gylden middelvei mellom det å overvåke og gripe inn i barns risikofylte lek. Slik at barna får leke risikofylt lek, men innenfor relativt trygge rammer. Smith (1998 i: Sandseter, 2010a, s.189) mener dette er en optimal måte å la barn få prøve seg på risikofylte situasjoner. Boyesen (1997 i: Sandseter, 2010a, s.187) mener at dersom barn skal lære å mestre risikoer, er det en nødvendighet at de må få nærme seg og bli eksponert av risikofylte situasjoner. Vi gjør barna en bjørnetjeneste dersom de blir beskyttet mot å få teste seg selv i risikoer, da blir de fratrukket viktig lærdom og utvikling. I stedet for å stoppe og begrense leken, bør personalet være tilstede og tilgjengelige for barna i leken, for å kunne støtte, oppmuntre og inspirere de i leken. Rammeplanen (KD, 2011, s.32-33) sier også at det er av stor betydning for barns læring i hvordan de blir møtt av voksne, alt av uttrykk fra voksne kan være påvirkende. Det at personalet er tilgjengelige og tilstede, kan være med å bidra til at det ikke skjer de mest alvorlige skadene, men å unngå skader totalt er vanskelig. Sandseter, 2010a, s.189). Breivik (2001, s.146) sier at «Barn og unges oppvekst er i fare.» Med det mener han at dagens barn blir mer og mer beskyttet, noe som kan ende opp med at barna blir passive, feite og klønete.

Breivik mener at barn skal få oppleve kontrastopplevelser, og at disse er gode i seg selv, for de fører med seg at barna bygger opp en motstandsevne og blir mer robuste. Dette er opplevelser hvor de får seg skrubbsår, brekker et bein, fryser litt o.l., dette mener Breivik er en barnerett å få oppleve.

2.4. Kjønnforskjeller

I følge Moen (2011, s.179) er personalets kompetanse og holdninger til likestilling mellom kjønnene av stor betydning for hvordan de vektlegger å jobbe med likestilling i barnehagen. Selv om de ønsker å likestille jenter og gutter, viser studier at de tradisjonelle kjønns mønstrene har fortsatt et feste i barnehagen, og dette gjør det vanskelig å sette likestillingsarbeid ut i praksis. Dette kommer også fram av Østerås (2011, s.146) hvor han også viser til studier som sier at kjønn har noe å si på hvordan personalet møter barna i barnehagen, og at personalet bør bli mer bevisst, å behandle barna likt uansett kjønn. I følge Moen (2011,s.180) viser forskning at personalet i barnehagen behandler og handler ulikt ut i fra hvilket kjønn, ved at de kan reagere ulikt på samme hendelse ut i fra hvilket kjønn som utfører handlingen. Dette gjelder også måten de gir tilbakemeldinger på til barna, og måten de kommuniserer på.

Alle barn er på en konstant søken for å teste omgivelsene og seg selv, og de blir på sitt eget nivå grensesprengere og utforskere. Behovet for å søke spenning og risiko er individuelt fra person til person, og er nært knyttet til personlighet. Men forskning viser at gutter er mer søkende enn jenter når det gjelder dette. Leker som innebærer kamp, som lekeslåsning, fekting, bryting osv, blir som oftest lekt av gutter i følge Sandseter (2010a, s.182-185). Dette kan sies på bakgrunn av flere studier på området, at guttene er villige til å ta mer risiko enn jenter kan forklares ved at guttene oftere enn jentene vurderer risikoen og i situasjoner lavere, dette gjelder også vurderingen om å skade seg (Morrongiello og Matheis, 2007, Morrongiello og Rennie, 1998: i Sandseter, 2010b, s.55). Gutter blir i større grad oppfordret til å ta sjanser enn det jenter blir, mens jentene heller oppfordres til å være forsiktig (Sandseter, 2010b, s.56).

3. Metode

3.1. Hva er metode?

Metode er et redskap og en framgangsmåte for å tilegne seg eller etterprøve kunnskap. En metode skal fortelle oss hvordan vi kan jobbe oss fram til kunnskapen, og med ulike metoder kan vi undersøke flere ulike sider ved en sak eller spørsmål (Dalland, 2007, s.83). Det er skilt mellom to hovedtyper av metode, kvalitativ og kvantitativ metode. En *kvantitativ metode* gir oss data som er målbare, de kan telles, et eksempel på det er spørreundersøkelser hvor vi har svaralternativer vi krysser av. Mens en *kvalitativ metode* gir ikke-tellbar data, den sier oss noe om de kvalitative egenskapene hos undersøkelsespersonene (Larsen, 2007, s.21-22). Denne metoden har til hensikt å fange opp meninger og opplevelser som vi ikke kan måle (Dalland, 2007, s.84). Problemstilling og formål er avgjørende for hvilken en av disse to typene som bør velges, og hvilken metode eller vinkling vi skal velge innenfor der igjen (Løkken & Søbstad, 2006,s.37).

3.2. Kvalitativt intervju

«Med kvalitativ menes det at intervjuet tar sikte på å få fram nyanserte beskrivelser av den situasjonen som intervjupersonen befinner seg i.» (Dalland, 2007, s.135). Intervju som betyr utveksling av synspunkter mellom personer som snakker om et felles tema sammen. Der formålet er å skaffe seg informasjon fra andre om deres oppfatning og opplevelser av ulike sider, og for å få innsikt i intervjupersonens egne erfaringer, følelser og tanker er et kvalitativt intervju særlig godt egnet (Dalen, 2011, s.13). I følge Løkken og Søbstad (2006) er hovedmålet med denne type intervju at de som blir intervjuet får formulert sine egne svar (Løkken og Søbstad, 2006, s.107). Mine intervjuer er halv-strukturerte, med det mener jeg at jeg hadde temaene og flere av spørsmålene klare på forhånd ved å lage en intervjuguide, men det skulle være rom for å spørre oppfølgings-spørsmål og at rekkefølgen kunne endres underveis (Dalland, 2007, s.150). Jeg valgte å benytte meg av hjelpemidler under intervjuene, intervjuguiden (se vedleg) var ett av hjelpemidlene jeg valgte å bruke. En intervjuguide er en plan som vi legger for selve intervjuet (Dalland, 2007, s.150), og inneholder aktuelle temaer og spørsmål som skal dekke de viktigste områdene som skal forskes på (Dalen, 2011, s.26). Jeg brukte en intervjuguide for at det skulle bli omtrent de samme spørsmålene til alle intervjupersonene, og for at noe viktig ikke skulle bli glemt i prosessen. I tillegg benyttet jeg meg av en båndopptaker, dette var for å sikre meg at alt som ble sagt av intervjupersonene ble med. Dersom jeg skulle ha notert alt, hadde jeg nok mistet en del informasjon, både av det som har blitt sagt og av kroppsspråk og ansiktsuttrykk (Løkken og Søbstad, 2006, s.115).

3.3. Valg av metode

Med utgangspunktet i mitt første problemområde, om risikofylt lek og kjønnsforskjeller i denne type lek, mente jeg det var mest naturlig for meg å bruke intervju som metode, et kvalitativt intervju. Da kunne jeg være litt fleksibel med spørsmålene, da det hender at jeg kommer på ting underveis som kan vise seg å være relevant for min undersøkelse. Dette har jeg ikke kunne gjort dersom jeg f.eks. har tatt i bruk spørreundersøkelse. Jeg hadde også behov for å gå litt dypere når det var nødvendig, og få fram egne meninger og erfaringer rundt temaet, og da er intervju en fin måte å gjøre dette på. Et intervju som skjer ansikt til ansikt gir også en større mulighet for å få en større helhet og riktigere tolkning av intervjuet, i motsetning av f.eks. et telefonintervju. Jeg kan da tolke det som blir sagt sammen med kroppsspråket og ansiktsuttrykkene til intervjupersonene. Disse kan understreke eller svekke hva de sier. Dette krever en del av meg som intervjuer, å kunne observere og tolke dette, og da kan det være en fordel å bruke båndopptaker som et hjelpemiddel (Dalland, 2007, s.162-163).

3.4. Utvalg

Et utvalg er de som blir valgt ut til å være med på en undersøkelse, det er flere måter å gjøre dette på, og dette er avgjørende for hva du vil finne ut. Jeg brukte en systematisk utvelging, den kan være tilfeldig, men ut i fra noen kriterier (Larsen, 2007, s.37). Jeg bestemte for at jeg måtte gjøre intervjuene på to eller flere barnehager, for å kunne få litt mer variert innsyn og datamateriale i temaet. Hvilken type barnehage jeg valgte var tilfeldig. Jeg mente at dette ikke hadde noen betydning, siden jeg gikk ut i intervjuene uten å gjøre meg opp noen tanker om hvordan denne barnehagen forholder seg til risikofylt lek. Mitt mål var ikke å få bekreftet eller avkreftet noe, men å finne ut hva de og deres barnehage tenker og deres erfaringer med temaet. Ut i fra dette mener jeg at hvilken som helst barnehage har noe å bidra med uansett hva de har som fokusområde. Det eneste kravet jeg hadde var å få snakke med en assistent og en som var utdannet førskolelærer i hver barnehage. Dette var for og eventuelt få en faglig variasjon i svarene, og se om det kunne spores noen store forskjeller mellom disse. Jeg var i to barnehager, og intervjuet en assistent og en pedagogisk leder fra hver barnehage, og alle intervjupersonene var kvinnelige. Under kommer en liten presentasjon av barnehagene og intervjupersonene, de har fått fiktive navn som blir tatt i bruk i funn og drøfting.

Barnehage 1 ligger på bygda i Sør-Trøndelag ved en nedlagt barneskole. Den består av tre avdelinger, to småbarnsavdelinger og 1 utvidet storbarnsavdeling med en jevn fordeling av jenter

og gutter. Ane (28 år) ble intervjuet først, hun er pedagogisk leder, hun har jobbet i barnehagen siden hun ble ferdigutdannet ved DMMH i 2008. I tillegg har hun et år med pedagogikk fra NTNU. Brit (54 år) er assistenten jeg intervjuet i denne barnehagen, hun har jobbet med barn siden 1996. I 2001 begynte hun å jobbe i barnehagen, og var ferdig utdannet barne- og ungdomsarbeider i 2003. Hun har også jobbet i barnevernet før hun begynte i barnehagen.

Barnehage 2 er en liten barnehage med en avdeling fra 1 – 6 år, og er en del av et oppvekstsenter, den ligger i en bygd på Nordmøre. I denne barnehagen intervjuet jeg først Gro (44 år), hun er pedagogisk leder og styrer i barnehagen Hun ble utdannet førskolelærer ved DMMH tidlig på 90-tallet, i tillegg har hun spesial pedagogikk i utdanningen sin. Assistenten Elin (59 år) har mange års arbeidserfaring, og har tatt ulike kurs for å spe på kunnskapen sin.

3.5. Prosedyre

Forarbeid: Før jeg dro ut i barnehagene for å foreta intervjuene forberedte jeg meg ved å lese meg opp på relevant teori, og utarbeidet en intervjuguide ut fra valgt tema og undertema. Deretter tok jeg kontakt med barnehagene både via telefon og mail, og fikk avtalt tid for når jeg kunne komme og gjennomføre intervjuene. Jeg ba om å få snakke med en pedagogisk leder og en assistent i hver barnehage, og de fikk vite tema på forhånd, slik at de kunne sette i gang en tankeprosess rundt temaet. De ble også spurt om det var greit at jeg brukte båndopptaker under intervjuene for at jeg ikke skulle gå glipp av noe informasjon som de kom med.

Gjennomføringen: Da jeg kom til barnehagene ble jeg møtt av pedagogisk leder ved begge stedene, på den ene barnehagen ble jeg vist rundt i barnehagen før intervjuet, mens på den andre fikk jeg omvisning og hilse på barna i etterkant av intervjuene. Jeg fikk også en påminnelse om at jeg måtte huske taushetsplikten. I begge barnehagene ble intervjuene gjennomført på et kontor, uten forstyrrelser, det var de som valgte sted og rekkefølge på intervjuene. Rekkefølgen spilte ingen betydning. I alle intervjuene repeterte jeg hvilket tema vi skulle snakke om og formålet med intervjuet. Jeg forsikret meg igjen at det var greit at jeg brukte båndopptaker, og sa hvorfor jeg gjorde det og at det var kun jeg som skulle høre på det i ettertid. I starten av intervjuene ba jeg alle snakke litt om deres egen bakgrunn i barnehagen og lek de husker fra egen barndom. Dette mener jeg er relevant for å danne et bilde av hvem de er, og det kan ha betydning for de svarene de gir og hvordan jeg kan tolke de i etterkant. Men også fordi disse bakgrunns spørsmålene er som oftest enkle å svare på, og kan gi den som blir intervjuet en trygg og god start på intervjuet

(Løkken og Søbstad, 2006, s.111). Noe som kan ha en betydning på hvor mye de sier og hva de sier i intervjuet. Det ble litt forskjellig lengde på intervjuene, fra 12 minutter til 27 minutter. Da intervjuene var over takket jeg for at de stilte opp som intervjupersoner til min bacheloroppgave.

Etterarbeid: Etter intervjuene var gjennomført transkriberte jeg inn intervjuene, og slettet lydopptakene straks jeg var ferdig med transkriberingen. Jeg transkriberte ikke ord for ord, da det kan være svært tidskrevende, og ikke alt som ble sagt var like relevant, så jeg skrev ned essensen i svarene og noen sitater. Da alle intervjuene var blitt transkribert delte jeg inn svarene i noen kategorier ut fra spørsmålene fra intervjuguiden, og sorterte svarene ut i fra dette. Etter å ha sett en del på funnene fra intervjuene har problemstillingen fått en ny vinkling. Jeg skal nå se videre på hva personalets oppfatning av hvilken betydning risikofylt lek kan ha for barn, og drøfte mine funn og sette det opp mot relevant teori.

3.6. Metodekritikk

Jeg følte at det gikk bra å bruke intervju som metode, for da fikk jeg stille oppfølgings spørsmål for å få mer utfyllende svar, og jeg fikk avklaring på ting som var uklart. Sitter også igjen med positive erfaringer ved å bruke både intervjuguide og båndopptaker. For ved hjelp av disse ble ingen viktige punkter glemt, og jeg fikk med meg alt som ble sagt, i tillegg til kroppsspråket til intervjupersonene. Det gjorde også at det ble en bedre flyt i samtalen, med få unødvendige pauser underveis. Dette tror jeg påvirket hva og hvor mye svar jeg fikk av intervjupersonene. En annen ting som kan påvirke svarene, er dersom de hadde fått tilsendt spørsmålene på forhånd. Jeg valgte ikke å sende barnehagene spørsmålene med en definisjon på forhånd, for jeg ville ha mest mulig ærlige svar, det første de tenkte på, og ikke tilrettelagte svar, som kan oppstå dersom de hadde fått tilsendt spørsmål og en definisjon på forhånd. Jeg intervjuet to pedagogiske ledere og to assistenter på to barnehager, dette gjør at jeg ikke kan generalisere mine funn. Dette er en av ulempene med å bruke kvalitative intervjuer (Larsen, 2007, s.26). Men jeg føler jeg fikk mange gode svar som jeg kan ta med meg videre og bruke i oppgaven min. Jeg hadde kjennskap av ulik grad til tre av fire av de som ble intervjuet, men jeg så ikke på dette som noe problem. Men mer som en styrke å kjenne eller ha kjennskap til de jeg intervjuet, det gav meg en liten trygghet og jeg var ikke så nervøs, det ble en tryggere ramme rundt intervjuene. Larsen (2007, s.27) sier at en av ulempene med å kjenne de man intervjuer er muligheten for at den som blir intervjuet sier det de tror intervjueren vil høre, og ikke det de egentlig mener, av ulike årsaker. Dette kan påvirke informasjonen som blir samlet. Jeg mener at det ikke hadde noen særlig påvirkning, heller det motsatte, at de torde å si det de mente.

4. Presentasjon av funn

4.1. Personalets oppfatning av risikofylt lek

Når de ble spurt om hva de mener risikofylt lek i barnehagen er, begynte alle å snakke om hvilke typer lek de hadde mest av i barnehagen som de så på som risikofylt. De nevnte klatring i trær og berg, aking om vinteren og lekeslåsning. Selv om de mente at det var greit at barna klatret i trær, mente Brit at hun samtidig var litt skeptisk; «*Tenk om de ikke kom seg ned selv da? Jeg har ikke kunne klatret opp etter og hentet dem. Mulig en ung spretten medarbeider kan klare det da.*» Det ble også sagt at denne type lek skjer mest ute, og kanskje aller mest når de er på tur. Men den kunne også forekomme innendørs, men da mer voksenstyrte og tilrettelagte aktiviteter, som klatring i ribbeveggen, henging i ringene, hopping av ulike slag, løping og leker i gymsalen. Etter at jeg ramset opp de seks kategoriene om risikofylt lek av Sandseter (2010a, s.180-181), kom de på flere ting som de holdt på med i barnehagen som kunne være risikofylt lek. Da snakket de om at de bruker kniv til spikking, hammer, spiker og sag til bygging og sykling i stor fart. Ane og Brit fra barnehage 1 snakket om en stor dyp søledam på uteområdet som barna likte å leke i, og at den var i stor grad risikofylt, spesielt for de yngste barna. Barna fikk også i blant leke i et skogområde rette utenfor barnehagens uteområde i mindre grupper, uten at de hadde konstant tilsyn til dem. Gro og Elin fra barnehage 2 hadde også tilgang til å leke ved vann, både ved en stor elv og ved sjøen, dette mente Elin var en stor risiko, og at barna skulle ha hatt redningsvest på seg ved disse anledningene. Barnehage 2 hadde også et turområde hvor de hadde berg og et stup som de mente var risikofylt å leke ved. Begge barnehagene svarte at de brukte å bruke å skli på isen om vinteren, både på bakken og bekker. Flere av intervjupersonene sa seg enige i at de seks kategoriene til Sandseter var risikofylte, og at det var visse farer ved dem, men at de ikke var så mye borti dem, og kanskje derfor ikke tenkte så mye over dem heller. Eller tenkte på dem som en risikofylt lek.

4.2. Personalets rolle og tilrettelegging

Samtlige av intervjupersonene svarte at barna skulle få lov til å prøve og holde på med risikofylt lek i barnehagen, så sant de var kompetente til å klare det. Det gjelder at de er sosial, psykisk og fysisk kompetente, og for å vite dette måtte de kjenne barna og deres forutsetninger for å kunne ta disse avgjørelsene. Elin og Brit svarte at det den burde skje under tilsyn og under visse rammer. Det ble også sagt av Ane at dersom barna ikke får prøve seg, blir hverdagen i barnehagen kjedelig og fattig på erfaringer og opplevelser. Gro fortalte at de var nok flinkere til å la barna holde på med dette når de var på tur, eller utenfor gjerdet, og at de var raskere til å gripe inn når de var på

barnehagens uteområdet. I barnehage 2 nevnte begge at de skulle gjerne ha hatt flere utfordringer i uteområdet sitt, og da spesielt flere gode klatretrær. Alle svarte også at de måtte regne med ulike tilfeller av skader, men at de prøvde å forhindre de mest alvorlige skadene. Flere svarte at det å skade seg er en del av det å være barn, og Brit svarte: «*de e jo onga, å dæm står da itj roli, dæm må jo få lov t å bevæga sæ!*». Ane mente at det bare er sunt å slå seg, og at barna lærer og erfarer på denne måten. Mens Elin sier at det blir vanskelig å være barn dersom vi sier alt er farlig. For å ha oversikt over barnas aktiviteter og for at de skal kunne gripe inn ved anledninger de mente var for risikofylte, hadde de rutiner ved å fordele de voksne rundt på uteområdet. Slik at de hadde oversikt over de områdene som de mente var mer risikofylt enn andre, som f.eks. den store søledammen, ved klatrestativene o.l. Ved det turområdet de hadde stup og berg, hadde de blant annet satt opp et sperreband foran, og de hadde alltid en voksen ved berget dersom det var barn som klatret der. I tillegg så gikk de alltid gjennom reglene som gjaldt for området sammen med barna før de dro dit. Begge barnehagene fortalte at disse forhåndsreglene var noe de hadde kommet fram til på blant annet personalemøter. På møtene brukte de også å ta opp hvilke felles grensesetting de skulle ha overfor barna på de forskjellige aktivitetene, slik at det ikke ble gjort for store forskjeller mellom de voksne. Det ble også snakket om sikkerhetstiltak rundt aktiviteter i disse møtene. Dette ble gjort ikke bare fra deres eget ønske, men også ut fra foreldres ønske, slik at foreldrene kunne føle at barna deres var trygge i barnehagen. Elin mente at dersom barna skulle holde på med risikofylt lek skulle de klare det selv, mens Ane og Brit var åpne for å kunne veilede de til å f.eks. klare å komme seg på den første greina i treet. Jeg spurte også hvordan de tilrettelegger for at barna skal få leke risikofylt lek i barnehagen. Dette var et spørsmål flere tenkte seg litt om på før de svarte på, og flere begynte med å svare at de vet ikke helt om de legger så mye til rette for akkurat denne type lek. Gro og Brit sa at de bruker å være i gymsalen, og at de får av og til bruke kniv til spikking på tur. Deres konklusjon var at det legges for lite bevisst tilrette for risikofylt lek i deres barnehage.

4.3. Risikofylt leks betydning for barns utvikling

Intervjupersonene ble spurt om hvorfor det er viktig at barn får oppleve risikofylt lek. Her var samtlige enige om at dette hadde en betydning for barns motoriske utvikling, og da spesielt den grove motorikken. I tillegg svarte alle at risikofylt lek var en måte barna kunne bli kjent med egen og andres grenser. At de kunne bli kjent med hva de takler, hvor langt de kan strekke seg før de ikke klarer det. Dette gjorde at de fikk kjenne på mestring av at dette klarte de, i tillegg til å få lære å kjenne på at de er sinte, og hva de gjør da. Gro mente at de i tillegg fikk lære å kjenne andre sinne. Flere snakket om at siden leken er så allsidig, utvikler barna seg også alle sider ved

seg selv, ved å få bruke seg selv og kroppen i leken. Da mente de at barna utviklet både kroppen, musklene, hjernen og smidigheten. Alle var enige om at risikofylt lek var en fin måte å få kjenne på mestringsfølelsen på, og at dette hadde en betydning for barns utvikling. Det var flere som svarte at den risikofylte leken var en god måte å øve seg opp på å sosialiseres, og at de kunne tydelig se hvem som taklet denne type lek og ikke, og hvem som ikke kjente til de sosiale reglene i leken. I dette tilfelle tenkte Gro særlig på lekeslåssingen, og mente at de som ikke klarte å tolke andres signaler også hadde problemer med å gire seg ned, og kunne begynne å slå og sparke på ordentlig når det ikke gikk slik de ville. Derfor mente hun at dette kunne være en bra måte for barn å stimuleres på. Lekeslåssing og kampeleker kunne også være fint for å finne sin plass, og for å måle kreftene opp mot hverandre mente Gro. Mens i barnehage 1 har de valgt å stoppe alle former for kampeleker, fordi de mente at den hadde utviklet seg i feil retning og gått for langt. Ane, Brit og Gro snakket om at risikofylt lek også fungerer som øvelser hvor barn kan lære samarbeid og hjelpe hverandre, som f.eks. hjelpe andre barn med hvordan de kan klatre opp i treet. Et annet argument som ble sagt av Brit var at det barna lærer ved å leke risikofylt lek, den gir dem «*en gevinst for livet.*» Alle mente at når barna lærer å kjenne på egne grenser, hvordan underlaget kjennes eller sosiale lekeregler, gjør dette dem bedre rustet til å møte risikoer og lignende situasjoner senere i livet.

4.4. Kjønnforskjeller: Gutter og jenter

De ble spurt om hvem av guttene og jentene som var mest aktive i risikofylt lek i barnehagen, og alle var ganske kjapt ute med å si at det var guttene. At det var guttene som stort sett var tøffere, og var mer frampå å ville prøve mer enn jentene. De mente at jentene deltok mer i risikofylt lek når de var på tur, enn hva de gjorde inne på barnehagens område. Men de deltok også i leken på barnehagen, mest i klatring, aking, i dissene o.l., mens det var mest gutter i leker som gikk utpå kriging og kamper. Brit og Elin mente at lekeslåssing og lek med pinner kunne bli for tøft og for voldsomt for jentene, og at de ikke helt klarte finne sin rolle i denne type lek. Både Elin og Brit sa at de trodde at jentene blir tøffere når de leker mer sammen med gutter, at de da tåler mer. I barnehage 1 hadde de en større pågang av gutter ved bruk av kniv og andre redskaper ved frivillig anledninger. Begge barnehagene fortalte at begge kjønn blir introdusert for alle typer leker, og at de får velge mellom det samme, i alle fall i utgangspunktet, og at de prøver å behandle gutter og jenter likt. I barnehage 2 var de et stort overtall av gutter, og der ble leken veldig raskt guttepreget, og de mente at jentene automatisk ble hevet siden de var så få, men at dette ikke er noe særlig bevisst. De skulle blitt mer bevisst på akkurat dette mente både Gro og Elin. Flere mente at guttene hadde et større behov for å holde på og søke risikofylt lek enn jentene, og at

jenter er mer avventende enn guttene. Men de hadde ingen argumenter for dette, det bare er sånn mente Elin. Gro og Ane mente dette kunne være årsaken til at gutter ble mer oppfordret til å søke risiko enn hva jenter blir.

4.5. Lek fra egen barndom

Alle intervjupersonene ble spurt om hva de husker av lek fra egen barndom, og alle snakket om lek og aktiviteter som foregikk ute. Det ble nevnt få aktiviteter som skjer innendørs. Selv om Gro sa at hun var veldig rolig av seg som barn, fortalte hun at hun var mye ute å lekte seg. Det var flere leker som gikk igjen hos intervjupersonene, som klatring, aking, lek i skogen, lek med pinner og bruk av ulike redskaper for å bygge noe. Andre leker som ble nevnt var lekeslåsning, lek ved elva, forskjellige typer gjemsel, skli på isen, rollelek, lek inne på fabrikkområder og lek med leire. Samtlige mente at de hadde en større frihet og mindre grenser i leken enn barna har i dag, og at de hadde mindre tilsyn av voksne. De fleste mente også at det var mindre tilrettelagt lek da enn det er nå. Brit fortalte at det ble automatisk mer fart og spenning i leken når de lekte sammen med gutter. Mens tre av fire mente at leken og aktivitetene deres som barn egentlig ikke var så farlig.

5. Drøfting

Jeg skal i dette kapittelet ta for meg mine funn og drøfte de opp mot relevant teori som belyser min problemstilling på best mulig måte, kapittelet har jeg valgt å dele inn i fire deler. Først vil jeg ta for meg hva intervjupersonene viste og kunne om begrepet risikofylt lek, og hva de mente det var. Deretter hvilke holdninger de har til denne type lek, for å så gå videre med tilrettelegging og personalets rolle. Jeg går så over til siste del hvor jeg skal se på hvilken betydning de mente denne type lek kunne ha for barn, dette deler jeg inn i tre deler, generelt, den motoriske – fysiske og den sosiale– psykiske utviklingen.

5.1. Risikofylt lek – hva er det?

Jeg var nysgjerrig i hva intervjupersonene la i begrepet risikofylt lek, og spurte de om dette. Det var ingen av de fire som gjorde et forsøk på å definere begrepet. Samtlige svarte de første lekene eller aktivitetene de kom på som de mente kunne falle inn under begrepet. Da svarte de enten klatring, lekeslåsning eller aking. Alle disse finner vi igjen i Sandseters seks kategorier om typer risikofylt lek (2010a, s.180-181). Det er mulig at jeg hadde fått andre svar, dersom jeg hadde vært tydeligere på hva jeg var ute etter i dette spørsmålet. Det er også en mulighet at de ikke var helt

sikre på hva begrepet innebærer, og at det er lite bevissthet rundt at flere leker og aktiviteter som er å finne i barnehagen blir kategorisert som risikofylte. Flere av intervjupersonene sa akkurat dette, at de var nok for lite bevisste om risikofylt lek, og at de i etterkant av intervjuet ble litt mer betenkt rundt denne type lek. Det er mulig at det er manglende opplysninger og kunnskap på temaet som avgjør hvor bevisste de er ovenfor risikofylt lek. For etter å ha hørt de seks kategoriene, kom de på flere leker og aktiviteter de holdte på med i barnehagen, dette beviser litt at de kanskje ikke har hørt en klar definisjon på risikofylt lek, og hva det innebærer. Det kan også være personalets holdninger det kommer an på. Eller at de ikke betegner barnas lek og aktiviteter etter dette. Noe som heller ikke er noe rart, siden temaet ikke er forsket for mye på enda, og det er relativt nytt forskningsområde i leken (Sandseter, 2010a, s.180).

Ut i fra de seks kategoriene kom det som sagt mer fra hver enkelt av de jeg snakket med, og alle mente at de hadde flere eller alle kategoriene mer eller mindre i deres barnehage. I tillegg til de som er nevnt ovenfor, fortalte de om å skli på isen, lek ved vann, sykling med stor fart, lek i skogen rett utenfor gjerdet uten konstant tilsyn, spikking, bruk av hammer og sag. Alle disse aktivitetene og lekene som blir nevnt er såkalte uteaktiviteter. De fleste mente at risikofylt lek forekommer for det meste ute, og at det da er i «frilek», hvor barna selv bestemmer. Dersom de holdte på med dette innendørs, var det som regel voksenstyrt mente de. Dette passer bra med hvordan Sandseter (2010a, s.180) også beskriver dette. Gro mente at de var flinkere til å tillate risikofylt lek når de var ute på tur, enn når de var innenfor gjerdet i barnehagen, da var de raskere til å gripe inn. Dette tror jeg ikke den barnehagen er alene om, og dette kan begrunnes ut i fra hva Fjørtoft (2010, s.120) tenker om fysisk lek i naturlandskap. Barna får da bevege seg mye friere, noe som kan føre til mindre konflikter, og det er større og flere muligheter til å utforske. Det kan også være at ute i naturen har vi ikke alle disse reglene som er inne ved barnehagen, det er få eller ingen lovverk om hvordan naturen skal være tilrettelagt for at barn skal kunne leke der. Noe som kan være årsaken til at det blir tillatt lek og aktivitet som kanskje vanligvis blir stoppet innenfor gjerdet, på grunn av ulike sikkerhetstiltak. Det kan også være at de opplever mindre konflikter mellom barna, noe som fører til at de lar barna få leke mer uavbrutt i naturen enn i barnehagens uteområdet. I naturen blir bare personalets holdninger og kunnskap enda tydeligere grensene for hva barna kan holde på med, og dermed blir de viktig å jobbe med dette i barnehagen.

5.2. Personalets holdninger til risikofylt lek

I følge Rammeplanen (KD, 2011, s.33) har det stor betydning for barns læring i hvordan de blir møtt av voksne, uttrykk via kropp, språk, følelser og sosiale relasjoner kan være påvirkende. Det

er derfor viktig å være bevisst om sine holdninger ovenfor barn, dette gjelder også holdninger for risikofylt lek i barnehagen. Hvor går min grense? Har de en felles grense? Begge barnehagene mente at barna skulle få lov til å holde på med risikofylt lek, og de jobbet for å prøve å ha felles grenser og regler i barnehagen. Selv om de ikke benevner leken som risikofylt, så kom det fram at de snakket om grenser og regler på personalmøter, nettopp om risikofylt lek. De mente det var viktig for barna at de voksne handlet noenlunde likt, slik at dette ikke skapte for store forvirringer blant barna. Dette gjaldt også at de skulle behandle gutter og jenter likt. Det kan også være en fordel å ha felles regler slik at de ikke blir gjort forskjellsbehandlinger, både når det gjelder mellom barna generelt og mellom gutter og jenter. Alle barna, uansett kjønn, bør få like muligheter og tilbud i barnehagen, mente flere av intervjupersonene. Forskning viser at det blir gjort forskjellsbehandling mellom gutter og jenter i barnehagen (Moen, 2011,s.180). Er dette et tegn på at de tradisjonelle kjønnsmonstrene henger igjen i barnehagen? Eller er personalet i barnehagen for lite bevisste om sine egne handlinger når det kommer til likestilling mellom gutter og jenter i barnehagen? Det blir nok mer og mer bevissthet rundt likestilling blant gutter og jenter i barnehagen, siden dette stadig er oppe i media, ikke bare om barn, men generelt om likestilling. På en annen side kan det være å likestille gutter og jenter når de stadig blir delt i blått og rosa. Dette kan også påvirke hvordan vi ser på gutter og jenter, rosa er så søtt og den blått er litt tøffere. Både Moen (2011, s.179) og Østerås (2011, s.146) forteller om forskning som faktisk viser til at de tradisjonelle kjønnsmonstrene fortsatt har et godt feste i barnehagen. Dette påvirker da i stor grad hvilke aktiviteter og leker som blir fremmet for begge av kjønnene både bevisst og ubevisst. Brit og Gro mente at de absolutt kunne bli mer bevisste for hva de gjorde når de introduserte leker for barna. Gro sa at alle barna fikk muligheten til å prøve, men de var kanskje ikke flinke nok til å selge aktiviteten til begge kjønn samtidig. Mens Brit fortalte at de hadde en større pågang av gutter i forskjellige aktiviteter, og særlig aktiviteter som kommer under de seks kategoriene om risikofylt lek. Alle svarte også at det var guttene som var de som var mest aktive i spenning og risikofylte aktiviteter, de mente at de var tøffere enn jentene. Alle mente de har erfart at jentene er mye tøffere i denne type lek og aktivitet når de drar på tur. Så er egentlig gutter tøffere enn jenter? Kanskje ordet tøff ikke blir det riktig ordet til å beskrive dette. Kanskje vi burde bruke ord som mer villige eller mer aktive enn jenter. Det er litt for typisk og mulig gammeldags å si at gutter er tøffe og jenter er snille. Men dette henger igjen fra hvilket syn de hadde på gutter og jenter før i tiden, og vil sannsynlig bli værende en stund til. Når det gjelder at gutter er mer aktive er det forskning som støtter opp om at gutter søker mer spenning enn jenter (Sandseter, 2010b, s.55). Men hvorfor er det slik at gutter er mer villige og mer aktive i søken til risiko? Er det fordi jenter er mer forsiktige enn gutter? Flere av de jeg snakket med mente at

jentene var mer forsiktig og kanskje litt mer avventende i usikre situasjoner. I tillegg at guttene ofte ble oppfordret til å leke en mer fysisk aktiv lek enn hva jenter blir, og at guttene kanskje ikke tenker så mye på at de kan skade seg som jenter. Disse forskjellene snakker også Sandseter (2010b, s.55-56) om. Vil dette si at gutter har en dårligere risikopersepsjon enn jentene, siden de ikke klarer å vurdere og oppfatte risikoen på samme måte? Det er vel heller at gutter og jenter ser på risiko på forskjellige måter, akkurat slik som at det er individuelle forskjeller mellom alle barn, uansett kjønn.

Ut i fra erfaringer fra egen barndom, mente de fleste at de lekene ikke var så veldig farlige, og dette viser seg å prege holdningen til flere av dem den dag i dag. Personalets holdning har stor innvirkning på mulighetene for risikofylt lek barna får i barnehagen (Sandseter, 2010a, s.188). Siden begrensingene de setter seg, blir gjort ut i fra hva de selv mener er farlig, og de gjør risikovurdering på barnets vegne. Derfor kan det være viktig å sette felles grenser for personalet, som ble nevnt ovenfor, for at gapet mellom den «strengeste» og «snilleste» ikke blir for stort. Alle de jeg snakket med var som tidligere nevnt for at barn skal få bruke kroppen sin i fysiske aktiviteter som ulike typer risikofylt lek. Dette til tross for at det kan oppstå skader, noe de var fullt klar over, men de hadde sine forhåndsregler. De snakket om å være tilstede og holde tilsyn, slik at de kunne gripe inn i leken, for å stoppe, hjelpe eller veilede. Dette kan gjøres mest optimalt innenfor relativt trygge grenser og rammer (Smith, 1998, i: Sandseter, 2010a, s.189). Det kan være nettopp dette de to barnehagene tenker om barns risikosøking og tilsyn. De trygge rammene kan være alt fra tilsyn og tilstedeværelse, ulike rammefaktorer og barnas egen kompetanse på området. Men er dette nok til å hindre at det skjer skader? Tilstedeværelse og tilrettelegging kan være med å forhindre de store skadene, men de små skadene er vanskelige å unngå (Sandseter, 2010a, s.189). Å unngå skade totalt bør vel heller ikke være et mål? Breivik (2001, s.146) mener det er en barnerett å få seg et skrubbsår, brette et bein, fryse litt o.l. Dette virker det som de jeg snakket med er enige i. Ane mente at det bare er sunt å slå seg, og at barn tar lærdom av skader, og at det var en del av det å være barn å få kjenne på skader og få bruke kroppen sin. Det at de lærer og blir mer robuste av skader får de også støtte av fra Breivik. Barn blir på en måte herdet ved å kjenne på skader, de lærer, og det er sjelden at barn gjør den samme feilen to ganger dersom de har opplevd større smerte første gangen. Da lærer de kanskje at de skal gjøre det annerledes neste gang, eller at de ikke bør gjøre det i hele tatt. Dette er en viktig lærdom for barn, å få lære selv, og ikke av at de voksne skal fortelle de at dette kan være vondt. De kjenner ikke realiteten i dette, og tar derfor heller ingen lærdom av det. Ved å si at ting er farlig tar de også fra barna muligheten til å lære selv. Selv om de jeg snakket med mener at det er greit at barna skader seg

litt. De jobber selvfølgelig for å unngå store og alvorlige skadene, for de vil at foreldrene skal føle seg trygge på at barnet deres har det bra og trygt i barnehagen. Men skal det være så trygt at det påvirker barns utvikling? Hvordan påvirker dette tilretteleggingen for risikofylt lek, når vi samtidig vil at det skal være trygt og spennende på en og samme gang?

5.3. Personalets rolle og tilrettelegging

Det å anerkjenne betydningen av den risikofylte leken og den viktige rollen den har for barns generelle utvikling, opplevelser og erfaringer, er en viktig del av personalets arbeid (KD, 2011, s.41-42). Personalet bør legge til rett og ta barns behov for å søke risiko på alvor, samtidig som de må overkomme eller se bort fra egen frykt, siden dette er en faktor som påvirker personalets arbeid. Brit og Elin ga uttrykk for at deres egen frykt kunne komme i veien for hva de tolererte at barn drev med, eller hvor langt de kunne dra leken. Selv om Brit mente at barn skulle få lov til å klatre i tre, var hun av og til skeptisk om de klatret for høyt. «Tenk om de ikke kom seg ned selv da? Jeg har ikke kunne klatret opp etter å hentet dem. Mulig en ung spretten medarbeider kan klare det da.» Eller som Elin sa: «Jeg skulle ønsket at vi hadde flytevester til barna når vi leker ved sjøen og elva.» Det er bra at de lar barna få lov til å klatre høyt i trær og får leke ved vann selv om personalet har personlige frykt for dette. Som Brit sa, kan de bytte plass med en medarbeider som kan være i nærheten i stedet for seg selv. Det viser også at deres frykt ikke går for vidt utover barns muligheter, de biter den i seg, og lar barna prøve og utforske. Men da heller med andre ansatte tilstede. Det kan være fordi de opparbeidet seg forhåndsregler og litt felles grenser på hva som er lov og ikke, og hvor grensene bør gå i en hver situasjon, slik det ikke skal bli for stor ulikheter fra ansatt til ansatt. I tillegg til å se an situasjonen, noe som også spiller inn. Dette fortalte flere under intervjuene at de diskuterte dette, og de brukte personalmøter for å gjøre dette. Foreldresamarbeid er også viktig når de skal sette grenser for barns muligheter i leken (Sandseter, 2010a, s.193). Men selv om de lager seg felles regler og grenser, vil det fortsatt bli ulikheter fra person til person. De ansatte har fortsatt ulike oppfatninger om hva som er farlig og ikke fullt så farlig, og vil da kanskje tillate mer i visse situasjoner enn andre. Kanskje de tillater at barna klatrer til høyere i treet, eller kan litt større fart i akebakken eller i dissa. Den viktigste forutsetningen for at barn skal få søke utfordringer, er personalets holdning og praksis, og hva de mer er akseptabel risiko for dem (Sandseter, 2010a, s.193).

Barnas forutsetninger er også av betydning for hvor grensene går i den risikofylte leken. Dette var det flere av intervjupersonene som snakket om. De mente at dersom barnet hadde både motorisk og mental kompetanse til å klare utfordringen, lot de barnet fortsette. Dersom de så at et barn ikke

var moden nok for oppgaven, gav de enten barnet litt veiledning eller fant på noe annet sammen med barnet. Rammeplanen (KD, 2011, s.32) sier at personalet skal i stedet for å stoppe leken, gi støtte, inspirere og oppmuntre barna til lek. Ved å kjenne til barns kompetanse og forutsetninger, blir det enklere for personalet å gjøre nettopp dette. De vil da kunne vite mer om hva de skal gjøre og si til hver enkelt. Men med å gjøre det slik som de sa, at de lar de «flinke» få holde på, mens de andre kanskje bedt om å gjøre noe annet. Tar ikke de fra dem barna en mulighet til å søke den risikoen i den leken? De må også få øve seg, og prøve seg fram, vi kan ikke klare alt ved første forsøk. Vi må øve oss opp til å stadig klare vanskeligere utfordringer, at vi stadig utfordrer oss selv litt, som i Csikszentmihalyis flytsone (1977; i Sandseter, 2010b, s.57).

Intervjupersonene fikk spørsmål om de la til rette for risikofylt lek, og hva de eventuelt gjorde. Men ingen kunne svare skikkelig på dette, de mente at de ikke la noe særlig til rette for den risikofylte leken. Selv om de tidligere har fortalt om aktiviteter og leker de holder på med. Dette viser kanskje at de ikke er bevisste ovenfor hva risikofylt lek innebærer, og at det er et lite utbredt begrep i barnehagene. På en annen side kan det også være at de ikke ser på dette som risikofylt lek. Det kan også da bli vanskelig å svare på dette spørsmålet, uten å ha fått tenkt noe særlig over det. Barnehagens fysiske uteområdet skal være utformet på en måte at alle barn får utfordringer i lek og andre aktiviteter (KD, 2011, s.22). Fordi dette har stor betydning for hvordan barn møter utfordringer og risikoer i leken, samt hva det kan brukes til (Sandseter, 2010a, s.194). Dette snakket barnehage 2 litt om, de var ikke helt fornøyd med uteområdet sitt, de mente den hadde for lite utfordringer. Begge ved barnehage 2 ønsket at de hadde flere gode klatretrær, for det var for få av disse. Selv om de ikke svarte dette under det nevnte spørsmålet, så kom det fram hva de ville ha gjort med uteområde. I barnehage 1 svarte de at de lot barna få lov til å spikke med kniv på tur, men at de ikke tenkte på at de la opp til risikofylt lek for barna, men at de gav dem et tilbud om en aktivitet de kunne holde på med når de var på tur. Legges det virkelig så liten vekt på dette med risikofylt lek i barnehagen? De kjenner tydeligvis til hva det innebærer, og hvilken betydning den kan ha for barns utvikling. Men kanskje ikke nok til å legge bevisst tilrette for denne type leker og aktiviteter. Siden risikofylt lek er en lek som ikke bør undertrykkes eller begrenses, på grunn av at den er viktig i hvordan barn tilnærmer seg det i rundt seg og for barns utvikling (Sandseter, 2010b, s.58).

5.4. Risikofylt leks betydning

Leken er en måte for barn å skaffe seg erfaringer og bli kjent med verden rundt seg og seg selv (Lillemyr, 2011, s.32-33). Dette kan også overføres til risikofylt lek, de går inn på samme måte

som i vanlig lek. Samtidig som de søker den risikofylte leken for å få oppleve spenning, glede, frykt, mestring og for å teste grenser (Sandseter, 2010b, s.55). Det at barna får mestre, kjenne på mestringsfølelsen, er viktig for deres utvikling og læring. Dette fortalte flere av de som ble intervjuet om også. Dette kan støttes opp av både Csikszentmihalyis (1977: i Sandseter, 2010b, s.57) flytzone-teori sier noe om viktigheten i at barn får ligge i flytsonen i læringskurven, som er det beste stedet for å oppleve mestring. Og av Sandseter (2010a, s. 188) som snakker om barns risikomestring, som gir barn erfaringer og et mer realistisk inntrykk av risikosituasjon. Barn vil med andre ord bli bedre til å velge hvilke reaksjoner og handlinger som er nødvendig for å mestre risikoen. Derfor er det viktig at barn får møte og oppleve risikoer, for å utvikle risikopersepsjonen og bli god på risikomestring. Brit sa noen kloke ord om hvor viktig risikofylt lek er for barns utvikling: «*Den gir dem også en gevinst for livet!*» Disse gevinstene skal jeg nå se nærmere på i de to neste delene.

5.4.1. Den fysiske utviklingen

Noe av det positive ved risikofylt lek er at barna får teste grensene sine, dette sier både Sandseter (2010a, s.183) og intervjupersonene. Begge parter er også enige i at barna på denne måten får utviklet seg til å takle og mestre utfordringer for å leve i samfunnet, både nå og i fremtiden. Dette viser at de to barnehagene har en oppfatning av de positive egenskapene ved leken. Ved å kjenne grensene sine, kan barna også vite mer hva de kan klare og ikke, og hvor langt de kan strekke seg i nye utfordringer. Grenser er tydeligvis en viktig del, siden samtlige av de som ble intervjuet svarte dette ganske tidlig. Men en annen ting, som også alle var raskt ut med å fortelle var at barna får utviklet den motoriske delen ved seg, og da særlig den grovmotoriske. Grunnen til at den kom så kjapt var nok fordi risikofylt lek er en ganske fysisk lek, barna tar i bruk flere sider av seg selv, og da spesielt grovmotoriske bevegelser. Det blir derfor en ganske klar gevinst fra den risikofylte leken. Personalet skal bidra til at barn får bruke kroppen sin allsidig, for allsidig kroppslig utvikling (KD, 2011, s. 41). Ved å la barn få leke risikofylt lek, får de mye av dette gratis, i fysisk lek generelt, det er derfor viktig at barnehagen kan bidra med dette. Barn kan ta i bruk hele seg i denne type lek, og med det får de utfordringer og erfaringer som bidrar til at de kan utvikle og stimulere fysikken sin. De jeg snakket med mente også at leken er så allsidig, og at dette bidrar til at de også får en mer allsidig kroppslig utvikling. Dette mente de bidrar til at barn får sterkere muskler og at de blir mer smidige. Barn leker seg til en bedre kroppsbevissthet og kroppslig styrke i følge Sandseter (2010a, s.184). De mener at barn må få bevege seg, teste ut grensene og søke risiko, for å kunne få en mest mulig kroppslig utvikling og læring. Det at barn kan koordinere kroppsdelene på en god måte, gir dem muligheten til å tilnærme seg en bedre

kroppsbeherskelse. På bakgrunn av alt dette mente personalet at barna blir bedre rustet til å møte nye utfordringer og måten de møter verden på vil ikke være like skummel, siden de har utviklet seg risikopersepsjon, som vil si hvordan de oppfatter og vurderer risikoer (Sandseter, 2010a, s.188). Barns risikopersepsjon vil stadig være i utvikling, men det grunnlaget bør legges tidlig i barndommen, nettopp fordi det gjør dem bedre rustet til å møte de utfordringene livet kommer med. Som å lære å kjenne og gjenkjenne underlag man går på, og hva det har å si for barnet, kom den ene pedagogiske lederen med som eksempel. Sandseter (2010a, s.183) sier at leken er en måte for barn å opparbeide seg risikopersepsjon, og at den er av betydning i fremtiden. Dette er nok nettopp fordi de skal få et bedre utgangspunkt når de møter spenning og risiko senere i livet. Det gjelder både på den fysiske delen som jeg nå har tatt for meg, og den psykiske – sosiale delen som kommer neste.

5.4.2. Den sosiale utviklingen

I følge Sandseter (2010a, s.185) så er det også sosiale gevinster for barn å leke risikofylt lek, hun mener at den kan bidra med god og positiv sosial utvikling. Dette begrunner hun med at barn samarbeider og hjelper hverandre i utfordrende lek. Det å kunne samarbeide med andre barn og lære seg at de kan være til nytte for andre barn, er gode egenskaper hos et menneske, for å klare utfordringene dagens samfunn har å by på. Ane og Gro snakket også om dette med å samarbeid for å klare en oppgave. Brit snakket om at det var fint at barn kunne hjelpe hverandre, ved å veilede og vise hvordan det andre barnet kunne komme seg opp i treet. Dette er med å utvikle viktige prinsipper om samarbeid og fellesskap for barn (Sandseter, 2010a, s.185). Det å finne sin plass i fellesskapet er en viktig, men vanskelig del av sosialiseringen. Dette kan være vanskelig nok for voksne å gjøre, derfor er det viktig at barn får skaffe seg erfaringer med dette allerede i tidlig alder, for å bli tryggere på seg selv og andre. Gro snakket om dette, at guttene måtte få finne sin plass, og at de komplekene og lekeslåsning, som de hadde så mye av, var en fin måte for dem å finne sin plass i gjengen. Hun blir støttet av Sandseter (2010a, s.185) i dette. På den andre siden snakket de i barnehage 1 om at de flere ganger har måtte stoppet kompleker, og at de til slutt har valgt å stoppe den helt. De mente den hadde gått for langt. Men hva er å gå for langt? Det kan være skade eller at barn viser seg å ikke være sosiale kompetente til denne leken, som gjør at personalet velger å avbryte leken. Tar de da fra de barna som de mener ikke er sosiale kompetente muligheten til å tilegne seg den kompetansen? Barn bør kanskje lære seg de sosiale reglene som inngår i leken får de begir seg ut på den ved andre måter. Begge barnehagene snakket en del om lekeslåsning og andre kompleker, og mente at dette var en fin arena for å lære sine egen og andres grenser, spesielt det å tolke andres signaler mente de var en viktig del av

denne leken. Dette mener også Sandseter (2010a, s.185). Gro mente at denne leken kunne også være bra for å få kjenne på at de er sinte, og hva som skjer da og hvordan de takler det. Ikke bare sitt eget sinne, men også andre barns sinne. I følge Smith (i: Sandseter, 2010a, s.185) er kampeleker en positiv trening for å regulere aggressiv atferd, i tillegg til å tolke andre barns aggresjon. Det at barn blir sinte er helt naturlig, og få lære seg å kjenne på hvordan det føles og hvordan det reagerer og handler i slike situasjoner, kan være greit å lære seg tidlig. Desto tidligere de får kjenne på aggresjon og lære seg og takle den, desto bedre blir de på å takle den senere i livet. Det kan påvirke leken, dersom barn ikke lærer å tolke disse signalene kan det medføre frustrasjon og ytterligere aggresjon hos barn (Sandseter, 2010a, s. 185). Dette var begge barnehagene bevisste på når de lot barna leke ulike kampeleker. Den ble stoppet dersom de vurderte at den hadde gått for langt, eller dersom de oppdaget at noen som ikke var sosiale kompetente til å fortsette leken var med. Men i hovedsak fikk de holde på i barnehage 2, og mye av det var fordi det var så mange gutter i denne barnehagen, og de mente at de hadde et behov for å holde på med den risikofylte leken. De tar barns behov på alvor, men samtidig tar med barns forutsetninger i betraktningen. Gro mente at det var bra for guttene og få måle seg opp mot hverandre, dette får hun støtte av hos Sandseter (2010a, s.186) som sier at det er positivt at barn får måle kreftene sine mot hverandre i ulike kampeleker. Hun sier også at risikofylt lek kan være en fin måte å tilnærme seg skumle og spennende ting i tryggere rammer, og at dette kan bidra til angsten barn sitter inne med til f.eks. høydeskrekk kan tilnærmes på en naturlig måte i risikofylt lek. Årsaken til dette kan være på grunn av at leken er bare på liksom. Dette mente også noen av dem jeg snakket med. At de trodde at flere av barna, både gutter og jenter torde å prøve mer dersom det er en lek eller en annen lekpreget aktivitet. Årsaken til at barn gjør dette kan være nettopp fordi at det er en lek, og det har ingen ting å si om man gjør feil i leken, de kan bare prøve på nytt. Som både Lillemyr (2011, s.48) har en egenverdi og en sentral plass for barna. Noe av årsaken til dette, at den har en så sentral plass i barns liv er fordi barna lærer gjennom leken, den er av stor betydning for hvordan de lærer å kjenne, håndtere og møte verden på.

6. Oppsummering og avslutning

Jeg har gjennom denne oppgaven sett nærmere på hvordan personalet i to barnehager oppfatter risikofylt lek, og hva de mener denne type lek betyr for barns utvikling. Dette skulle vise seg å være et spennende og veldig lærerikt tema. Noen av årsakene som kom fram var at det er først og fremst personalets egne holdninger til risikofylt lek, sammen med bevissthet og kunnskap om temaet som påvirker hvordan de legger tilrette og forholder seg til risikofylt lek i barnehagen. Det er da barn får flest muligheter til å søke risiko og spenning i lek og aktiviteter i barnehagen, med størst mulig gevinst, i tryggere rammer. Gevinsten er i form av varig utvikling som de behøver for møte utfordringer både nå og i framtiden. Dette gjelder både fysiske og sosiale gevinster, i tillegg lærer de å kjenne sin egen kropp og risikopersepsjon. Med kunnskap og bevissthet er det store muligheter for legge til rette for risikofylt lek, gir personalet barn bedre muligheter til å utvikle seg og få erfaringer som gjør de i stand til å takle utfordringer. Flere av intervjupersonene fortalte eller gav inntrykk av at de ble mer bevisst i løpet av intervjuet. Jeg håper at dette påvirker dem til å bevisst fremmer og legger til rette for risikofylt lek framover.

Jeg hadde et fokusskifte etter intervjuene, mye av årsaken for dette skiftet var på grunn av at de jeg snakket med stadig kom tilbake til hvilken betydning risikofylt lek har for barn. Dette fikk meg til å tenke, og jeg ble mer interessert i å lære mer og se nærmere på hvilken betydning risikofylt lek har for barns utvikling enn kjønnsforskjellene i denne leken. Og intervjupersonene hadde gitt meg mange gode svar på dette, som jeg kunne ta med i drøftingen. Selv om jeg skulle ønske at de ikke var så enige i alt, slik at jeg kanskje hadde fått funn fra noen som hadde en litt mindre liberal holdning til risikofylt lek også, det kunne ha vært spennende. Helt til slutt vil jeg si at det har vært en veldig lærerik prosess, hvor jeg føler jeg har tilegnet med flere nye kunnskaper både generelt om risikofylt lek og den betydningen den har for barns utvikling og framtid. I tillegg føler jeg at kan begrunne dette for at barn skal få burde holde på med denne type lek i barnehagen, og for å skape bevissthet rundt risikofylt lek og hva det innebærer for de andre i personalet. Dette gjør at jeg føler meg bedre rustet til at jeg i framtiden kan legge til rette for at barn skal få søke risikofylt lek og aktiviteter i barnehagen.

7. Litteraturliste

Breivik, G. (2001). *Sug i magen og livskvalitet*. Oslo: Tiden Norsk Forlag AS.

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. (2.utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. (4. utgave). Oslo: Gyldendal akademisk.

Fjørtoft, I. (2010). *Fysisk aktivitet i barnehagen*. I: Wilhelmsen, B.U. & Holthe, U.(red.). (2010). *Måltider og fysisk aktivitet i barnehagen – barnehagen som arena for folkehelsearbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.

Forsidebilde, lastet ned fra bilder på <http://www.google.no> med søkeord: tegning barn aking.(23.04.2014) <http://www.minskole.no/minskole/klovheim/pilot.nsf/vIndexAll?Opennavigator>

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. (1.utg. 2006). Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Larsen, A. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig metode* Bergen: Fagbokforlaget.

Lillemyr, O.F. (2011). *Lek på alvor*. (3. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Løkken, G. og Søbstad, F. (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (4.utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Moen, K. H. (2011). *Nærmiljø og samfunn i barnehagen*. (2.utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Sandseter, E. B. H. (2010a). "Når det kile i magen må æ bare flir og hyl!!" Betydningen av barns risikofylte lek. I: Kvello, Ø. (Red.) *Barnas barnehage II. Barn i utvikling* (s. 174-190). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sandseter, E. B. H. (2010b). Det opplevelses- og spenningsøkende barnet. I Sandseter, E.B., Hagen, T.L. & Moser, T. (red.). (2010). *Kroppslighet i barnehagen - pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. Oslo: Gyldendal akademiske forlag.

Sandseter, E. B. H. (2010c). Spenningsfylt aktivitet i barnehagens uteområde – å balansere mellom trygghet og risiko. I Wilhelmsen, B.U. & Holthe, U.(red.). (2010). *Måltider og fysisk aktivitet i barnehagen – barnehagen som arena for folkehelsearbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.

Østerås, B. (2011). Kjønn har betydning: «Jenter kan ikke spille fotball». I: Otterstad, A.M. & Rhedding-Jones, J. (2011). *Barnehagepedagogiske diskurser*. Oslo: Universitetsforlaget.

Intervjuguide

Spørsmål:

- Alder
 - utdanning
 - erfaring (hvor lenge har du jobbet i barnehage/ med barn?)
 - lek fra egen barndom – hva var artigst/ kjedelig/ spennende
-
1. Hva mener du ligger i begrepet risikofylt lek?
 2. Hvilket syn har du på dette?
 3. Er det viktig at barna får delta i risikofylt lek? Hvorfor?
 4. Hvilke erfaringer har du fra denne type lek fra egen barndom?
 5. Hvilke erfaringer har dere med risikofylt lek her i barnehagen?
 6. Hva gjør de ansatte i barnehagen for å fremme og legge til rette for risikofylt lek – både i ute- og innemiljøet? Regler? Områder ?
 7. Kan du se store forskjeller på hvordan de ansatte forholder seg til denne type lek?
 8. Kan dere se forskjeller på gutter og jenter i risikofylt lek? Hva? / Utdyp dette?
 9. Blir det gjort forskjell på gutter og jenter i leken? Er dette bevisst? Si mer om dette.
 10. Hvilken praksis har dere i forhold likestilling av gutter og jenter i barnegruppen?
 11. Er det noe du vil tilføye?